

Onderwerp

Notitie BZK rol en positie cdK asielopvang

Kern mededeling:

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft een notitie geschreven die nader ingaat op de rol en positie van de commissarissen van de Koning ten aanzien van asielopvang.

Mededeling:

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie schetst in bijgaande notitie welke rol en positie de commissarissen van de Koning vervullen ten aanzien van asielopvang. Ter voorbereiding op de vergadering van 7 september 2022 ontvangt u deze notitie.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de Woo (ja/nee aangeven)
Notitie Ministerie BZK Rol en positie cdK asielopvang	3006010	Ja

Registratienummer

3005984

Datum

6 september 2022

Afdeling/Bureau

EBES

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Verbeek, L.

Ter kennisname aan PS en
burgerleden

de commissarissen van de Koning

Datum
6 september 2022
Kenmerk

notitie

Rol en positie cdK asielopvang

Afschrift aan

In deze notitie wordt geschetst welke rol en positie de commissaris van de Koning (cdK) vervult ten aanzien van asielopvang. Achtereenvolgens wordt ingegaan op het verschil tussen provinciaal orgaan, rijksorgaan en rijksheer en wat dit betekent voor de sturing en verantwoording. Vervolgens wordt beschreven hoe dit zich verhoudt tot de inspanningen van de cdK ten aanzien van asielopvang.

Provinciaal orgaan en rijksorgaan

De cdK is zowel provinciaal - als rijksorgaan. Grondwettelijk is hij primair provinciaal orgaan, zo volgt uit artikel 125 van de Grondwet. De Provinciewet werkt dit verder uit: de cdK is voorzitter van provinciale staten, voorzitter tevens lid van gedeputeerde staten en eenhoofdig provinciaal orgaan, in welke hoedanigheid hij onder andere een goede behartiging van de provinciale belangen heeft te bevorderen. Als provinciaal orgaan is de cdK verantwoording verschuldigd aan provinciale staten.

Artikel 126 Grondwet opent daarnaast de mogelijkheid voor de wetgever om de cdK te belasten met de uitvoering van een door de regering te geven ambtsinstructie; dat zijn de taken die de cdK als rijksorgaan vervult en waarvoor hij verantwoording verschuldigd is aan de regering. Aan die grondwettelijke mogelijkheid is door de wetgever uitvoering gegeven. Op grond van artikel 182 van de Provinciewet heeft de cdK een aantal taken als rijksorgaan, welke nader zijn uitgewerkt in de Ambtsinstructie. Dit is onder meer het regelmatig bezoeken van de gemeenten in de provincie en het adviseren en bemiddelen bij verstoorde bestuurlijke verhoudingen of integriteitskwesties in een gemeente. Ook in andere wetten, zoals bijvoorbeeld de Gemeentewet en de Wet veiligheidsregio's, worden aan de cdK taken en soms ook bevoegdheden als rijksorgaan toegekend, met eveneens een uitwerking in de Ambtsinstructie. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de benoeming van een waarnemend burgemeester door de cdK (artikel 78 Gemeentewet) of bij bovenlokale rampen en crises indien de cdK toeziet op de samenwerking in het regionaal beleidsteam en daartoe aanwijzingen geeft (art. 41 Wet veiligheidsregio's), of in geval van een ramp of crisis van meer dan regionale betekenis (of ernstige vrees voor het ontstaan ervan) de voorzitter van de Veiligheidsregio een aanwijzing geeft over het te voeren beleid inzake de rampenbestrijding of crisisbeheersing (art. 42 Wet veiligheidsregio's). Zoals deze voorbeelden laten zien, is de cdK als rijksorgaan in sommige gevallen dus wel besluit-bevoegd.

Rijksheer

Hiervoor is een onderscheid gemaakt tussen de rol van de cdK als provinciaal orgaan en als rijksorgaan. Nog een andere rol heeft de cdK als rijksheer. Rijksheren zijn gedeconcentreerde rijksambtenaren, dat wil zeggen dat zij hiërarchisch ondergeschikt zijn aan het Rijk voor hun werk in de provincie, en in die hoedanigheid aanwijzingen van het Rijk hebben op te volgen. De cdK heeft uitsluitend een rol als rijksheer wanneer het staatsnoodrecht wordt toegepast. In die situatie is de cdK daadwerkelijk de vertegenwoordiger van de minister in een provincie, en oefent op diens aansturing, of indien communicatie niet mogelijk is, in diens plaats bevoegdheden uit. Dat is bijvoorbeeld aan de orde wanneer toepassing wordt gegeven aan artikel 2b van de Wet verplaatsing bevolking en de cdK wordt gemachtigd om de in dat artikel genoemde bevoegdheid uit te oefenen. In de huidige situatie met betrekking tot de asielopvang handelen de commissarissen van de Koning als rijksorgaan (en niet als rijksheer).

Sturing en verantwoording

Het gevolg van het handelen als rijksorgaan is in de eerste plaats dat de cdK géén verantwoording verschuldigd is aan provinciale staten, maar aan de regering (artikel 182, vijfde lid, Provinciewet). In de tweede plaats biedt de ambtsinstructie zelf en het daarin voor een aantal taken voorgeschreven overleg de gelegenheid aan de betrokken bewindspersoon om met de cdK in overleg te treden over de invulling van diens taak of bevoegdheid.

Taken en bevoegdheden

Voor de taken die de cdK op grond van de artikel 175 en 182 van de Provinciewet vervult (waaronder dus diens taken als rijksorgaan) geldt dat dit primair gaat om een bestuurlijke rol in het bevorderen van en toezien op een goede gang van zaken binnen de provincie. Deze taken vervult de cdK niet door middel van de uitoefening van specifieke wettelijke bevoegdheden, maar door middel van bestuurlijk overleg en gezaghebbend optreden. Dat geldt ook bij het bevorderen van de samenwerking tussen de provincie en andere organen (dat doet de cdK als provinciaal orgaan, ex artikel 175 lid 1 onder b Provinciewet) als bij het bevorderen van de samenwerking tussen rijksambtenaren en decentrale besturen in de provincie (als rijksorgaan, ex artikel 182 lid 1 onder a Provinciewet jo. artikel 1 Ambtsinstructie). De bevoegdheid tot het nemen van besluiten blijft daarbij altijd bij de betrokken instanties zelf.

Provinciale regietafels

De cdK's zitten provinciale regietafels voor waarin afstemming plaatsvindt tussen COA en gemeenten over opvang van asielzoekers. Deze rol vervullen zij als rijksorgaan. Dit valt terug te voeren op artikel 182, eerste lid, onderdeel a van de Provinciewet:

De commissaris is, volgens regels te stellen bij een door de regering gegeven ambtsinstructie, belast met het bevorderen van de samenwerking tussen de in de provincie werkzame rijksambtenaren onderling en met het provinciebestuur, de gemeentebesturen en de waterschapsbesturen;

In artikel 1 van de Ambtsinstructie is dit als volgt uitgewerkt:

De commissaris bevordert de door hem noodzakelijk geachte samenwerking tussen in zijn provincie werkzame rijksambtenaren en personen deel uitmakend van de krijgsmacht, en tussen deze functionarissen en het provinciaal bestuur, de gemeentebesturen en de waterschapsbesturen.

Datum
6 september 2022
Kenmerk

Het gaat dus niet uitsluitend om het bevorderen van de onderlinge samenwerking tussen gemeenten (dat is geen taak van de cdK), maar nadrukkelijk om de samenwerking tussen in de provincie werkzame rijksambtenaren, en de besturen van provincie of gemeenten. Het voorzitten van een regietafel waarin wordt overlegd tussen ambtenaren van het rijk (i.c. COA) en bestuurders van gemeenten, is bij uitstek een voorbeeld van het bevorderen van de onderlinge samenwerking. Het voorzitten van deze tafels doet de cdK dus als rijksorgaan. De cdK's zijn hierom ook expliciet door de regering verzocht en zij hebben hier opvolging aan gegeven. De cdK's vervullen hierbij een belangrijke rol als verbindingsschakel tussen de centrale overheid in de provincie en de lokale overheid

Bij gebrek aan specifieke regels in andere wetten of een nadere uitwerking in de Ambtsinstructie, is er geen grondslag tot het geven van inhoudelijke opdrachten aan de cdK ten aanzien van deze rol. Evenmin heeft de cdK bevoegdheden om een bepaald besluit af te dwingen. Wel kan de cdK duidelijk maken welk doel de samenwerking tussen de rijksambtenaren en gemeentelijke bestuurders heeft (in dit geval het realiseren van voldoende opvangplekken), juist om die samenwerking te bevorderen. Het is aan elke cdK afzonderlijk om te bepalen hoe vorm en inhoud aan het bevorderen van die samenwerking te geven. Gelet op de omvang en ernst van de huidige problematiek t.a.v. de opvang van asielzoekers, ligt een actieve opstelling van de cdK voor de hand.